VIKIPEEDIA

Hano keel

See artikkel vajab toimetamist. *(Juuni 2015)*
Palun aita artiklit toimetada (https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Hano_keel&action=edit). (Kuidas ja millal see märkus eemaldada?)

Hano keel (inglise keeles Hano; Raga; Bwatvenua; Lamalanga; North Raga; Vunmarama[2]) on Austroneesia hõimkonda kuuluv keel, mida kõneldakse Vanuatus Pentecosti saare põhjaosas. Väljarände tulemusel on keele rääkijate kogukonnad ka Maewo saarel, Port Vilas ja Luganville'is. Kõnelejate arv on ligikaudu 6500 ja kirjutamisel kasutatakse ladina kirja.[2]

hano keel (raga)	
Kõneldakse	Vanuatu
Kokku kõnelejaid	6500 (2001)[1]
Keelesugulus	Austroneesia keeled Kesk-Ida-Austroneesia keelkond Melaneesia keeled Kesk- ja Põhja- Vanuatu keeled **hano keel**
Keelekoodid	
ISO 639-1	lml
ISO 639-2	lml

Sisukord

Foneetika
Grammatika
- Isikulised asesõnad
- Nimisõnad
- Kuuluvus

Väljendeid
Arvsõnad
Viited

Foneetika

Hano keele konsonandid on b, d, g, h, k, l, m, n, ng, ngg, (need on nina kaudu rõhutatud g'ga) r, s, t, v, w. Kasutusel on ka konsonandid bw, mw, ja vw.

Hano keeles esineb konsonantide nasaliseerimine, (b -> mb ja d ->nd) siis, kui sõnas varem esinev kaashäälik on nasaalne. Seetõttu hääldatakse "mabu" (puhkamine) [mambu].

Hano keeles on viis täishäälikut: a, e, i, o, u.

Grammatika

Tavapäraselt on kasutusel sõnajärg SVO (subjekt-verb-objekt).

Isikulised asesõnad

- *inau* mina

- *ginggo* sina
- *kea* tema
- *gidaru* meie (mina sinuga)
- *kamaru* meie (mina ja keegi veel)
- *kimiru* teie (kaks)
- *gida* meie (mina teiega)
- *kamai* meie (mina ja teised)
- *kimiu* teie (mitmus)
- *kera* nemad

Nimisõnad

Mitmuse märkimiseks lisatakse nimisõna ette *ira*.

- *manu* - lind
- *ira manu* - linnud

Tegusõna on võimalik muuta nimisõnaks lisades sufiksi -*ana*.

- *bwalo* - kaklema
- *bwaloana* - kaklus

Kuuluvus

Kuuluvust näitab omistusliide ehk possesiivsufiks.

- *iha* - nimi
- *ihaku* - minu nimi
- *ihamwa* - sinu nimi
- *ihana* - tema nimi
- *ihan ratahigi* - pealiku nimi

Kuuluvuse määramiseks kasutatakse ka eesliiteid.

- *no*- üldist kuuluvust näitav (*NOnggu tanga* - minu korv)
- *bila*- asjade jaoks, mille eest tuleb hoolitseda; viljasaak, kariloomad. (*BILAda boe* - meie siga)
- *ga*- söödavad toidud (*GAm bweta* - sinu taro)
- *ma*- see, mis on joodav (*MAra wai* - nende vesi)

Väljendeid

- Head päeva - *Rantavuha / Rani*
- Head õhtut - *Bontavuha / Bongi*
- Kuidas läheb? - *Kun hanigi?*
- Suur tänu - *Tabeana*
- Kas tõesti? - *Mwasigi?*
- Jah - *Ue*

- Ei - *Sigai*
- Mis su nimi on? - *Ihamwa be ihei?*
- Mu nimi on... - *Ihaku be...*
- Ma olen pärit... - *Inau ata... / Inau nin...*
- Kuhu sa lähed? - *Go men van hala behe?*
- Kust sa pärit oled? - *Gon mai hala behe?*
- Tule siia! - *Mai teti!*
- Mine ära! - *Van dagai!*
- Mulle meeldiks... - *Nam doron...*
- Ta räägib meie keelt! - *Mwa av la nonda!*
- Kuidas palun? - *Hanigi?*
- Ma ei tea - *Nam lenga*

[3]

Arvsõnad

1. tea/gaituvwa
2. (gai)rua
3. (gai)tolu
4. (gai)vasi
5. (gai)lima
6. (gai)ono
7. (gai)bitu
8. (gai)vwelu
9. (gai)sivo
10. hangvulu

Viited

1. http://www.ethnologue.com/language/lml
2. http://www.eki.ee/knab/lgv/aneeu.htm#98005011
3. http://www.pentecostisland.net/languages/raga/

Pärit leheküljelt "https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Hano_keel&oldid=5189483"

Selle lehekülje viimane muutmine: 21:34, 7. jaanuar 2019.

Tekst on kasutatav vastavalt Creative Commonsi litsentsile "Autorile viitamine + jagamine samadel tingimustel"; sellele võivad lisanduda täiendavad tingimused. Täpsemalt vaata Wikimedia kasutamistingimustest.